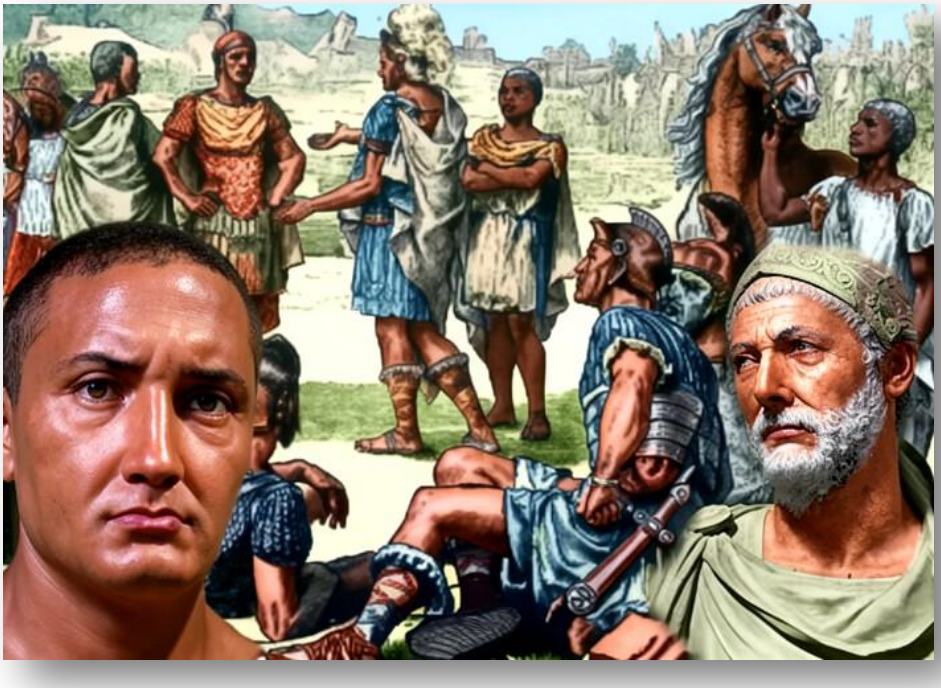

ՀԱՐՎԱԾԻ՛Ր ՅԱՎՈՏ ԿԵՏԵՐԻՆ.

ԾԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

(Ռազմավարություն տասնվեցերորդ)

Յուրաքանչյուր մարդ ունի իր ուժի աղբյուրը, որը սնուցում և պահպանում է նրան: Ուսումնասիրեք ձեր թշնամուն՝ փորձելով պարզել, թե որտեղ է այդ աղբյուրը, ծանրության այդ կենտրոնը, որն ապահովում է ամբողջ կառուցվածքի կայունությունը: Այդպիսի կենտրոն կարող է լինել հարստությունը, ժողովրդականությունը, բարձր դիրքը, հաջող ռազմավարությունը: Այս կետին հասցված ճշգրիտ հարվածը կարող է ցավ և լուրջ տառապանք պատճառել: Պարզեք, թե ինչն է հատկապես թանկ հակառակորդի համար, որ նա փայփայում և պաշտպանում է, հենց այնտեղ պետք է հարվածել:

ԻՆՉՊԵՍ ԵՆ ՓԼՈՒՋՎՈՒՄ ՀՍԿԱՆԵՐԸ

Մ.թ.ա. 210 թ. երիտասարդ հռոմեացի հրամանատար Պուբլիուս Կորնելիուս Սցիպիոն կրտսերը (որը հետագայում ստացավ անվան պատվավոր լրացում՝ Աֆրիկյան) ուղարկվեց հյուսիսարևելյան Իսպանիա՝ բավականին պարզ առաջադրանքով: Նա պետք է մի մեծ տարածք պաշտպաներ Էբրո գետի երկայնքով, որպեսզի թույլ չտար սպառնացող կարթագենյան հզոր բանակին անցնել գետը և գրավել ամբողջ թերակղզին: Սցիպիոնն առաջին անգամ հանդես եկավ որպես բանակի հրամանատար: Նայելով պղտոր ջրին և մտածելով գործողությունների պլանի մասին՝ նա անսովոր, խառը զգացողություններ ունեցավ:

Ութ տարի առաջ Կարթագենի մեծ հրամանատար Հաննիբալը անցնելով Էբրո գետը շարժվեց դեպի հյուսիս: Նա առաջ շարժվեց մինչև Գալիա, և այնտեղից, հռոմեացիներին անակնկալի բերելով, Ալպերով անցավ Իտալիա: Սցիպիոնը, որն այդ ժամանակ ընդամենը տասնութ տարեկան էր, մասնակցեց իտալական հողի վրա ընթացող առաջին մարտերին՝ կռվելով իր հոր՝ հրամանատարի կողքին: Այն ժամանակ նա իր աչքերով տեսավ, թե ինչի է ընդունակ ահեղ աֆրիկացին, ինչպիսին են նրա զինվորները: Հաննիբալը փոքրթիվ զորքը ղեկավարում էր պարզապես վարպետորեն՝ օգտագործելով հիանալի պատրաստված հեծելազորի հնարավորությունները: Նրա անսպառ հնարամտությունը թույլ էր տալիս նրան անընդհատ ծանր կացության մեջ գցել հռոմեացիներին՝ ստիպելով նրանց կրել մեկ ամոթալի պարտությունը մյուսի հետևից, որն ավարտվեց Կաննի ճակատամարտում (մ.թ.ա. 216) հռոմեական լեգեոնների ջախջախմամբ: Հաննիբալի հետ մրցելը Սցիպիոնի համար հեշտ չէր, և նա գիտեր դա: Նրան կրկին թվում էր, թե Հռոմը կանգնած է անխուսափելի և ամոթալի պարտության առջև:

Սցիպիոնը հիշեց նաև Կաննի ճակատամարտին հաջորդած երկու իրադարձությունները, որոնք անջնջելի տպավորություն էին թողել նրա վրա ։ Նախ, նրա մտքով չէր անցնում, որ Ֆաբիուս անունով հռոմեացի զորահրամանատարը վերջապես գտավ լուծումը, թե ինչպես վարվել Հաննիբալի հետ ։ Հռոմեացին մշակեց ռազմավարություն, ըստ որի լեգեոնները տեղակայելով լեռներում՝ խուսափեց ճակատային բախումներից: Նա ՝ Ֆաբիուսը, կետային հարվածներ սկսեց հասցնել կարթագենացիներին՝ հյուծելով վերջինիս բանակը, որը կռվում էր տնից հեռու (գտնվում էր Ներկայիս Թունիսի տարածքում): Ռազմավարությունը իրոք օգնեց կարթագենացիներին զսպելու համար, բայց Սցիպիոնի համար ակնհայտ էր նաև, որ դա ոչ պակաս հոգնեցուցիչ էր հենց հռոմեացիների համար, ովքեր ստիպված էին երկարատև պայքար մղել և միևնույն ժամանակ վտանգավոր թշնամի ունենալ հենց դռների առջև: Բացի այդ, առաջարկվող ծրագիրը ոչ մի դեպքում չէր կարող հանգեցնել Հաննիբալի նկատմամբ իրական հաղթանակի:

Հիշողության մեջ թարմ էր նաև մեկ այլ իրադարձություն: Հաննիբալի կողմից Իսպանիայի գրավումից մեկ տարի անց Սցիպիոնի հայրը ուղարկվեց այնտեղ՝ փորձելու վտարել կարթագենցիներին: Կարթագենը վաղուց գաղութներ ուներ

Իսպանիայում, և իսպանական հանքերը զգալի հարստություն էին ստեղծում: Կարթագենն Իսպանիան օգտագործում էր որպես իր զինվորներին մարզելու հենակետ և որպես հարմար բազա՝ Հռոմի դեմ պատերազմելու համար: Վեց տարի Սցիպիոնի հայրը պատերազմ էր մղում կարթագենցիների դեմ Իբերյան թերակղզում, բայց, ի վերջո, անհաջողության մատնվեց: Արշավանքն ավարտվեց նրա պարտությամբ և մահով մ.թ.ա. 211 թվականին:

Երբ Սցիպիոնը ծանոթացավ Էբրո գետի իրավիճակի մասին հաղորդագրություններին, նրա մտքում սկսեց ուրվագծվել մի ծրագիր. մեկ վճռական մանևրով նա կարող էր վրեժ լուծել մեկ տարի առաջ մահացած հորից, ցույց տալ իր ռազմավարության արդյունավետությունը, որը, նրա համոզմամբ, շատ ավելի լավն էր, քան Ֆաբիուսի պլանը, ինչպես նաև սկսել ոչ միայն Հաննիբալի, այլև Կարթագենի առաջիկա փլուզման գործընթացը:

Նրա դիրքերից հարավ ընկած էր նոր Կարթագեն քաղաքը (այժմ՝ իսպանական Կարտախենա քաղաքը)՝ Իսպանիայի կարթագենյան մայրաքաղաքը : Այնտեղ էր, որ նրանք պահում էին իրենց անթիվ հարստությունները, այստեղից մատակարարում էին բանակը, այստեղ էին պահվում պատանդները, որոնք գերևավարվել էին իսպանական տարբեր ցեղերի հետ բախումների ժամանակ: Նրանց պահում էին ապստամբությունների և խռովությունների դեպքում՝ որպես փրկագին առաջարկելու համար: Այդ պահին կարթագենյան զորքերը երկու անգամ գերազանցում էին Հռոմեական բանակին, բայց ցրված էին ամբողջ երկրով, որտեղ նրանք զբաղված էին տեղական ցեղերի նվաճմամբ և գերիշխանության հաստատմամբ: Նոր Կարթագեն հասնելու համար նրանց մի քանի օր ճանապարհ կպահանջվեր: Բացի այդ, Սցիպիոնին հաջողվեց իմանալ, որ ամեն ինչ հարթ չէ Կարթագենի ռազմական առաջնորդների միջև, պայքարը ընթանում էր փողը և պաշտոնները կիսելու համար: Մինչդեռ Նոր Կարթագենում տեղակայված էր մի փոքր ջոկատ, որի թվաքանակը չէր գերազանցում հազարը:

Չենթարկվելով Էբրո գետի մոտ ճամբար հիմնելու հրամանին՝ Սցիպիոնը ծովով առաջ շարժվեց դեպի հարավ և հարձակվեց Նոր Կարթագենի վրա: Ամրոցի պարիսպները համարվում էին անառիկ, բայց Սցիպիոնը ամեն ինչ այնպես էր հաշվարկել, որ իր համարձակ հարձակումը համընկներ հյուսիսում քաղաքին մոտ գտնվող բուստալճակում սկսվող մակընթացության հետ: Դրա շնորհիվ հռոմեացիներին հաջողվեց հեշտությամբ մագլցել պարիսպներն ի վեր և ներթափանցել քաղաք: Նոր Կարթագենը գրավվեց: Մի քայլ և Սցիպիոնը կարողացավ արմատապես փոխել իրավիճակը: Հռոմեացիները առանցքային դիրք գրավեցին Իսպանիայում, նրանց ձեռքում էին փողերն ու ռազմավարական պաշարները, որոնցից ամբողջովին կախված էին Իսպանիայի կարթագենացիները: Նրանք կարող էին հույս դնել իրենց ազատ արձակած պատանդների աջակցության վրա, որոնք կարող էին ստրկացած ցեղերը բարձրացնել կարթագենացիների դեմ: Մի քանի տարվա ընթացքում Սցիպիոնը հասավ նրան, որ ամբողջ Իսպանիան աստիճանաբար անցավ Հռոմեական կայսրության վերահսկողության տակ:

Մ.թ.ա. 205 թվականին Սցիպիոնը վերադարձավ Հռոմ որպես հերոս, սակայն Հաննիբալը լիովին պարտություն չէր և դեռ մնում էր լուրջ սպառնալիք Իտալիայի ներքին շրջանների համար: Սկիպիոնն այժմ պատրաստվում էր պատերազմ սկսել Աֆրիկայում: Դա Հանիբալին Իտալիայից դուրս բերելու միակ միջոցն էր, և Կարթագենի սպառնալիքին վերջ տալու միակ ելքը : Բայց Ֆաբիուսը մինչ այժմ մնում էր հռոմեական բանակի գլխավոր հրամանատարը, և քչերն էին իմաստ տեսնում Հռոմից այդքան հեռու՝ Հանիբալի դեմ պատերազմելու մեջ:

Ճիշտ է, Սցիպիոնի հեղինակությունը շատ բարձր էր, ուստի երկար մտորումներից հետո Հռոմեական Սենատը վերջապես համաձայնվեց, բայց արշավանքի համար հատկացրեց փոքրաթիվ և անորակ բանակ :

Ժամանակ չկորցնելով վեճերի վրա՝ Սցիպիոնը շտապեց դաշինք կնքել Մասինիսայի՝ Կարթագենին հարևան պետության թագավորի հետ: Մասինիսան համաձայնվեց Սցիպիոնի տրամադրել իր բազմաթիվ և լավ մարզված հեծելազորը:

Այսպիսով, Մ.թ.ա. 204-ի գարնանը Սցիպիոնը նավարկեց Աֆրիկա և ափ իջավ Ուտիկայի մոտ, բնակավայր, որը գտնվում էր Կարթագենի մոտակայքում: Անակնկալի եկած կարթագենացիները շփոթվեցին, բայց արագ հավաքվեցին և կարողացան դիմավորել Սցիպիոնի զորքերը փոքր թերակղզում՝ քաղաքին մոտենալու ճանապարհին: Հռոմեացիները հայտնվեցին աննախանձելի վիճակում: Եթե Սցիպիոնին հաջողվեր շրջանցել ճանապարհին կանգնած հակառակորդին, ապա նա կկարողանար, գտնվելով թշնամու երկրի սրտում, իրավիճակը թեքել իր օգտին, բայց դա բացարձակապես անհնար էր , հույս չկար ճեղքել խիտ Կարթագենյան շղթան: Թակարդում երկար մնալը հղի էր շատ լուրջ հետևանքներով: Պաշարները վաղ թե ուշ կսպառվեին, իսկ դա նշանակում էր մոտալուտ պարտություն: Սցիպիոնը սկսեց բանակցությունները, և այդ ընթացքում նա փորձեց հնարավորինս շատ բան պարզել Կարթագենյան բանակի մասին:

Սցիպիոնի սուրհանդակները նրան տեղեկացրին, որ թշնամին ունի երկու ճամբար՝ մեկը կարթագենյան բանակինն էր, մյուսը՝ դաշնակից նումիդացիներինը: Դաշնակիցների ճամբարը եղեգնյա խրճիթների անկարգ կույտ էր: Կարթագենյան ճամբարն ավելի կարգուկանոնով էր սարքավորված, սակայն երկուսն էլ նույն դյուրավառ նյութերից էին պատրաստված:

Անցավ մի քանի շաբաթ: Սցիպիոնը կարծես անվճռականության մեջ էր: Նա կամ բանակցություններ էր վարում, կամ հանկարծ ընդհատում էր դրանք: Բայց մի գիշեր Սցիպիոնի մարդիկ աննկատ, գաղտագողի մտան նումիդացիների ճամբար և հրկիզեցին եղեգներից պատրաստված խրճիթները: Բոցը արագորեն տարածվեց, աֆրիկացի զինվորները, փրկելով իրենց կյանքը, փախան բոլոր ուղղություններով: Բարձրացած իրարանցման աղմուկից արթնացած կարթագենացիները բացեցին դարպասները, որպեսզի օգնեն դաշնակիցներին, բայց իրարանցման մեջ ոչ ոք չնկատեց հռոմեացիներին, ովքեր կարողացան մտնել Կարթագենի ճամբար և այն նույնպս հրկիզել: Այս գիշերային ճակատամարտում հակառակորդը հսկայական

կորուստներ ունեցավ՝ զինվորների գրեթե կեսը զոհվեց, մյուսները նահանջեցին Նումիդիա և Կարթագեն :

Այժմ Սցիպիոնի համար ճանապարհը բաց էր: Նա գրավեց քաղաք առ քաղաք՝ առաջ շարժվելով նույնքան արագ, որքան ժամանակին Հաննիբալն էր առաջ շարժվում Իտալիայում:

Այնուհետև հռոմեացիները զորքեր ափ իջեցրին Թունիսի նավահանգստում, որտեղից Կարթագենի պարիսպները տեսանելի էին: Հիմա կարթագենցիների հերթն էր խուճապի մատնվել: Հաննիբալը՝ մեծ զորավարը, անմիջապես հետ կանչվեց Իտալիայից: Մ.թ.ա. 202 թվականին, Հռոմին սպառնացող և մոտ տասնվեց տարի պատերազմող Հաննիբալը ստիպված եղավ լքել Իտալիան:

Հաննիբալը, իր բանակը Կարթագենից հարավ իջեցնելով, մտադիր էր մարտի բռնվել Սցիպիոնի հետ: Սակայն հռոմեացիները սկսեցին նահանջել դեպի արևմուտք՝ Բագրադաս գետի հովիտ, որտեղ գտնվում էին ամենաբերք հողերը՝ Կարթագենի տնտեսական բարգավաճման բանալին: Հասնելով հովիտ՝ Սցիպիոնի բանակը ոչնչացրեց իր ճանապարհին հանդիպած ամեն ինչ: Հաննիբալը նախատեսում էր ճակատամարտել Կարթագենի մոտ, որտեղ կային պաշարներ և ապաստան: Դրա փոխարեն նա ստիպված եղավ հետապնդել Սցիպիոնին, մինչև Կարթագենը կորցրեց իր լավագույն հողերը: Իսկ Սցիպիոնը շարունակում էր նահանջել առանց մարտի մեջ մտնելու: Այսպիսով, նրան հաջողվեց Հաննիբալին գրավել Զամա քաղաք, որտեղ նա հաստատեց ամուր պաշտպանական դիրք՝ ստիպելով Հաննիբալին ճամբարել անապատային, ջրազուրկ տարածքում:

Այժմ երկու բանակների համար ժամանակն էր փորձարկել իրենց ուժերը մարտում: Սցիպիոնի հետապնդումից ուժասպառ եղած՝ կարթագենացիները, որոնց հեծելազորը մարտընչելու էր Մասինիսայի հեծելազորի դեմ, պարտվեցին, իսկ Հաննիբալը, չունենալով մոտակա ապաստարան, որտեղ կարող էր նահանջել իր մարդկանց հետ, ստիպված եղավ հանձնվել: Կարթագենը մտավ խաղաղության բանակցություններ և ընդունեց Սցիպիոնի և Սենատի կողմից պարտադրված նվաստացուցիչ խաղաղության պայմանները: Դրանք ներառում էին այնպիսի կետեր, ինչպիսիք են ամբողջ նավատորմի այրումը, առանց Հռոմի թույլտվության պատերազմելը և, իհարկե, տարածքների կորստի վերաբերյալ կետերը: Կարթագենը, որպես Միջերկրական ծովի խոշոր տերություն, որը տարիներ շարունակ սպառնալիք էր ներկայացնում Հռոմի համար, փաստացի դադարեց գոյություն ունենալուց:

Մեկնաբանում

Հաճախ պարզվում է, որ միջակ հրամանատարին բացառիկից տարբերողը ոչ թե ռազմավարությունն է կամ մաններներն են, այլ տեսլականը: Նրանք պարզապես նույն խնդրին նայում են տարբեր տեսանկյուններից: Տաղանդավոր հրամանատարը, ազատ է կողմնակալությունից և խեղդող կապանքներից, պարզապես և բնականաբար գտնում է ճիշտ ռազմավարությունը:

Հռոմեացիները կուրացած էին Հաննիբալի ռազմավարական մտքի հանճարի հեղինակությունից: Նրանք այնքան վախեցած էին, որ համարձակվում էին միայն զգուշավոր գործողություններով հակադրել նրան: Նրանց ռազմավարական ծրագրերն էին խուսափել նրանից կամ ինչ-որ կերպ խոչընդոտել նրա գործողություններին: Սցիպիոն Աֆրիկացին պարզապես նայեց գործին մյուս կողմից: Ամեն անգամ քննարկման առարկան ոչ թե թշնամու բանակն էր, ոչ էլ նույնիսկ թշնամիների հրամանատարը, այլ նրանց բարեկեցության հիմքը՝ ամենախոցելին, որոնց կարելի էր հարվածել: Նա գիտակցում էր, որ ռազմական հզորության հիմքը ոչ թե բուն բանակում է, այլ դրա հիմքում, այն կառույցներում կամ հանգամանքներում, որոնք աջակցում են դրան և հնարավոր են դարձնում դրա գոյությունը՝ փողը, ռեսուրսները, ժողովրդական աջակցությունը, դաշնակիցները: Նա բացահայտեց այդ հենակետերը և ճշգրիտ հարվածներ հասցրեց դրանց:

Առաջին քայլն այն էր, որ Սցիպիոնը սահմանեց, որ Հաննիբալի գրավչության կենտրոնը գտնվում է Իսպանիայում, ոչ թե Իտալիայում: Իսպանիայում առանցքային կետը Նոր Կարթագենն էր: Նա չսկսեց լայնածավալ մարտեր կազմակերպել, բայց գրավեց նոր Կարթագենը և կտրուկ փոխեց պատերազմի ընթացքը: Այժմ Հաննիբալը, զրկված լինելով իր հիմնական ռազմակայանից և հաղորդակցություններից, զգալիորեն ավելի մեծ չափով կախված էր մեկ այլ հիմնական հենակետից՝ Կարթագենից, նրա հարստությունից և ռեսուրսներից: Հետևաբար, Սցիպիոնը պատերազմ սկսեց Աֆրիկայում: Հայտնվելով Ուտիկայի մոտակայքում գտնվող ծուղակում ՝ նա գտավ մի միջոց ՝ հասկանալու, թե կոնկրետ ինչն է թշնամու ուժի հիմքը: Սցիպիոնը հասկացավ, որ Հաննիբալի բանակներն այնքան էլ ուժեղ չէին, որքան ձեռնտու էին նրանց զբաղեցված դիրքերը: Եթե աֆրիկացիներին ստիպեն լքել իրենց ճամբարները, ապա առանց որևէ կորուստ կրելու և խուսափելով անմիջական բախումից, կարող էին մերկացնել Կարթագենի աքիլեսյան գարշապարը: Առաջնորդվելով դրանով՝ նա հրկիզեց ճամբարները և ստիպեց թշնամուն լքել դիրքերը: Դրանից հետո, Կարթագենի վրա հարձակվելու փոխարեն նա հարվածեց կարթագենացիների համար շատ ավելի զգայուն կետին՝ բերրի գյուղատնտեսական հողերին, երկրի նյութական բարեկեցության աղբյուրին: Վերջապես, Հաննիբալին հետապնդելու փոխարեն, նա ստիպեց նրան հետապնդել իրեն, գայթակղեց նրան երկրի սրտում, այնտեղ, որտեղ նա զրկված էր աջակցությունից: Այժմ, երբ Սցիպիոնը լիովին և վերջնականապես դուրս բերեց կարթագենացիներին հավասարակշռությունից, նրանց կապիտուլյացիայի հարցն լուծված էր:

Իշխանությունը խաբուսիկ է: Եթե համեմատենք մրցակցին բռնցքամարտիկի հետ, ապա նախ ուշադրություն կդարձնենք նրա հարվածին: Սակայն նրանց համար կա ավելի կարևոր բան, քան բռունցքների ուժը՝ օրինակ՝ ոտքերը: Եթե նրանց ծնկները թուլանան և ծալվեն, հակառակորդը կկորցնի հավասարակշռությունը՝ չկարողանալով վստահորեն շարժվել ռինգում կամ խուսափել հարվածներից և կենթարկվի հակահարվածների տարափի: Նման իրավիճակում նրանք կսկսեն բաց թողնել

մցակցի հարվածները, կդառնան ավելի ու ավելի թույլ, մինչև որ նոկաուտի կենթարկվեն։

Թշնամուն հանդիպելիս մի կենտրոնացեք միայն նրա բռունցքի ուժի վրա։ Թույլ տվեք, որ ձեզ ներգրավվեն հարվածների ցանկացած փոխանակման մեջ։ Իշխանությունը հիմնված է հավասարակշռության և աջակցության վրա, այնպես որ ուշադիր նայեք, թե ինչն է աջակցում ձեր հակառակորդին և միևնույն ժամանակ հիշեք, որ այն, ինչը նրան պահում է ջրի երեսին, կարող է նպաստել նրա անկմանը։ Մարդը, ինչպես բանակը, սովորաբար իր ուժը միաժամանակ վերցնում է երեք-չորս աղբյուրներից՝ փող, ժողովրդականություն, հմուտ մանևրելու ունակություն, նախկինում ձեռք բերված որոշակի հատուկ առավելություններ։ Վերացրեք այս աղբյուրներից մեկը, և նա պետք է ավելի շատ հենվի մնացածների վրա։ Հեռացրեք դրանք, և նա պարտված է։ Հասնել նրան, որ բռնցքամարտիկի ոտքերը թուլանան, թող նա ցնցվի, կորցնի վստահությունը, ապա անխնա ծեծեք։ Ոչ մի կոթող չի դիմանա, եթե նրա ոտքերը կոտրվեն։

Եթե հեռացնեք նետի պոչամասի փետուրները, ապա նույնիսկ եթե մնա փայտամասն ու սուր ծայրը, այն չի կարող խորը ներթափանցել։

Ցիան Սուան, Մին հարստության ստրատեգ (XVII դ. սկիզբ)

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐԸ

Բնականաբար, պատերազմում հիմնական ուշադրությունը հատկացվում է հակամարտության նյութական կողմերին՝ առաջին հերթին մարդկանց, տեխնիկայի հագեղվածությանը, ռազմական տեխնիկային։ Լավագույն ռազմավարներին միշտ հետաքրքրում է հակառակորդի բանակը, նրա կրակային հզորությունը, շարժունակությունը, ռեզերվները։ Պատերազմը մտահոգիչ բան է, հույզերի փոթորիկ առաջացնելով, և բացի այդ, այն կրում է իրական, ֆիզիկական սպառնալիք, ուստի հսկայական ջանքեր են պահանջվում այդ մակարդակից վեր բարձրանալու և մեկ այլ հարց տալու համար՝ ի՞նչն է մոտիվացնում հակառակորդի բանակը, որտեղի՞ց է հակառակորդը ստանում իր ուժն ու տոկունությունը։ Ո՞վ է ուղղորդում նրա գործողությունները։ Որո՞նք են նրա ուժի թաքնված աղբյուրները։

Մարդկանց մեծ մասը մոլորության մեջ է՝ պատերազմը տեսնելով որպես մի բան, որն ինքնին տեղի է ունենում և ոչ մի կերպ կապված չէ մարդկային կյանքի և գործունեության մնացած ոլորտների հետ։ Իրականում պատերազմը իշխանության մի ձև է, որը Կարլ ֆոն Կլաուզևիցը անվանել է «քաղաքականության շարունակություն այլ միջոցներով», իսկ իշխանության ցանկացած ձև, ըստ էության, ունի նմանատիպ կառուցվածք։

Այն, ինչ անմիջապես աչքի է ընկնում, երբ խոսքը վերաբերում է իշխանությանը, նրա ակնհայտ, արտաքին դրսևորումներն են, որոնք կարող են տեսնել և զգալ նրանց կողքին գտնվողները: Բանակի դեպքում դա նրա քանակն է, սպառազինությունը, ուսուցման և կարգապահության ցուցադրումը, ակտիվ հարձակողական գործողությունները: Իշխանության բուն բնույթի մեջ կա ցանկություն՝ ցույց տալ իրենց ուժեղ կողմերը, թվալ վախեցնող և ահարկու, ուժեղ և վճռական: Բայց ուժի այդպիսի ցուցադրությունները հաճախ չափազանցություն են, կամ նույնիսկ բոլորովին անամոթ սուտ: Եվ շողշողացող մակերեսի տակ թաքնված են այն հենարանները, որոնց վրա հիմնված է իշխանությունը, նրա «ծանրության կենտրոնը», ըստ ֆոն Կլաուզևիցի, նա այս կենտրոնը սահմանում է որպես «ամբողջ իշխանության կենտրոն և շարժիչ ուժ, որից կախված է ամեն ինչ»: Իսկ այն մասը, որը կառավարում է ամբողջը, նյարդային կենտրոնի նման մի բան է:

Պատերազմի ամենաբարձր ռազմավարական նպատակը այս հատվածին հարվածելն է, չեզոքացնելը կամ նույնիսկ ոչնչացնելը, քանի որ կորցնելով այն՝ ամբողջ կառույցը կփլուզվի: Թշնամին կարող է ունենալ գերազանց հրամանատարներ, գերազանց զինվորներ, ինչպես Հաննիբալի և նրա անպարտելի բանակի դեպքում, որը գրավել էր Իտալիայի զգալի մասը, բայց ծանրության կենտրոնի բացակայությունը կաթվածահար արեց նույնիսկ ամենաուժեղ բանակը՝ զրկելով նրան համախմբվածությունից:

Հետևաբար, հիմնական խնդիրն է վերլուծել թշնամու ուժերը և զգալ ծանրության հենց այդ կենտրոնները: Միևնույն ժամանակ, կարևոր է թույլ չտալ, որ թշնամին իրեն խաբի սարսափելի ուժի ցուցադրմամբ և վախեցնող գործողություններով: Դիմադրեք գայթակղությանը: Որպեսզի հասնեք կետին, դուք ստիպված կլինեք քրտնաջան աշխատել ՝ աստիճանաբար, քայլ առ քայլ շարժվելով դեպի նպատակը, շերտ առ շերտ հեռացնելով և մերկացնելով ձեր ներքինը: Հիշեք Սցիպիոնին, ով նախ կարողացավ հասկանալ, որ Հաննիբալի համար Իսպանիան է կարևոր, հետո ՝ որ Իսպանիան կախված է Կարթագենից, հետո, որ Կարթագենը նյութական բարգավաճման կարիք ունի, որի աղբյուրը որոշակի շրջաններ են: Հարվածեք բարեկեցության աղբյուրին, ինչպես դա արեց Սցիպիոնը, և ամբողջը կփլուզվի:

Ծանրության ցանկացած կենտրոնը որոշելու համար հարկավոր է ուսումնասիրել այն կառույցներն ու մշակույթը, որի շրջանակներում այն գոյություն ունի: Եթե ձեր թշնամիները առանձին մարդիկ են, դուք պետք է հասկանաք նրանց հոգեբանությունը, հաստատեք, թե ինչն է նրանց հավասարակշռությունից հանում, ուսումնասիրեք նրանց մտածելակերպը և առաջնահերթությունների համակարգը:

Մշակելով ռազմավարական պլան, որը թույլ տվեց հասնել Վիետնամի պատերազմում Միացյալ Նահանգների պարտությանը, գեներալ Վո Նգուեն Դյապը ճշգրտորեն որոշեց, որ ամերիկյան ժողովրդավարության ծանրության կենտրոնը գտնվում է երկրի քաղաքացիների քաղաքական աջակցության մեջ: Եթե իշխանությունները նման հանրային աջակցություն ունեն, ինչպես Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ, երբ ամերիկացիները միաձայն աջակցում

էին ռազմական գործողություններին, ապա երկիրը կարող է պատերազմ վարել՝ հասնելով հաղթանակի։ Այդպիսի աջակցության բացակայության դեպքում, սակայն, ցանկացած ջանք դատապարտված է։ 1968 թվականին կազմակերպելով «Տետ» օպերացիան՝ Դյապը կարողացավ խաթարել ամերիկյան պատերազմի հասարակական աջակցությունը։ Նա կարողացավ հասկանալ ամերիկյան մշակույթի էությունը և դրա շնորհիվ ճիշտ ընտրել թիրախը և հարվածել դրան։

Որքան ուժեղ են թշնամական ուժերը կենտրոնացված, այնքան ավելի ջախջախիչ կարող է լինել նրանց առաջնորդին հասցված հարվածը։

Էրնան Կորտեսը կարողացավ մի քանի զինվորներով նվաճել Մեքսիկան՝ ացտեկ կայսր Մոնտեսումի գերեվարման շնորհիվ։

Հետևաբար, գլխավոր նպատակը հակառակորդի ուժերը վերլուծելն ու այդ ծանրության կենտրոնները բացահայտելն է։ Կարևոր է թույլ չտալ, որ հակառակորդը խաբի ձեզ հզոր ուժի ցուցադրություններով և վախեցնող մարտավարությամբ՝ դիմադրեք փայլուն արտաքինը իրական շարժիչ ուժի հետ շփոթելու գայթակղությանը։ Հարցի էությանը հասնելու համար դուք պետք է քրտնաջան աշխատեք՝ աստիճանաբար առաջ շարժվելով, քայլ առ քայլ, շերտերը հեռացնելով և բացահայտելով ներքին միջուկը։ Հիշե՛ք Սցիպիոնին, ով նախ հասկացավ, որ Իսպանիան կարևոր է Հաննիբալի համար, ապա, որ Իսպանիան կախված է Կարթագենից, ապա, որ Կարթագենին անհրաժեշտ է որոշակի շրջաններից եկող նյութական բարգավաճումը։ Հարվածեք հարստության աղբյուրին, ինչպես Սցիպիոնն արեց, և ամբողջ զանգվածը կփշրվի ձեր ոտքերի տակ։

Երբ Նապոլեոնը հարձակվեց Ռուսաստանի վրա 1812 թվականին, նա հաշվարկեց, որ գրավելով առանցքային քաղաքը՝ Մոսկվան, կստիպի ռուսներին հանձնվել։ Ավտորիտար իշխանությանը սովոր ժողովրդի համար ծանրության կենտրոնը ոչ թե քաղաքն էր, այլ ցարը, որը վճռականորեն տրամադրված էր պատերազմը շարունակել մինչև հաղթական ավարտը։ Մոսկվայի կորուստը միայն ուժեղացրեց ազգովային աջակցության վճռականությունը։

Ավելի քիչ կենտրոնացված հակառակորդը կարող է ունենալ իրարից ցրված մի քանի ծանրության կենտրոններ։ Այս դեպքում ամենակարևորը նրանց ապակազմակերպելն է, անհամապատասխանություն մտցնելը՝ խախտելով նրանց միջև հաղորդակցությունը։ Հենց այդպես էլ գործեց գեներալ Դուգլաս ՄակԱրթուրը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի Խաղաղօվկիանոսյան արշավանքի ժամանակ։ Նա չփորձեց գրավել բոլոր կղզիները, բայց գրավեց ընդամենը մի քանի հիմնականները։ Եվ քանի որ ճապոնացիները ցրված էին հսկայական հեռավորությունների վրա, կորցրեցին իրենց միջև կապը պահպանելու հնարավորությունը։ Ընդհանրապես, հակառակորդի կոմունիկացիոն գծերի ոչնչացումն ամեն դեպքում ռազմավարական տեսանկյունից իմաստավորված է, եթե առանձին ստորաբաժանումներն ի վիճակի չեն համակարգել իրենց գործողությունները ամբողջի հետ։ Դա անխուսափելիորեն հանգեցնում է քաոսի։

Ձեր հակառակորդի ծանրության կենտրոնը կարող է լինել ինչ-որ վերացական բան, օրինակ՝ որակ, գաղափար, ինչ-որ բան, որից նրանք կախված են, ինչ-որ բան, որ նրանք գնահատում են՝ անձնական հեղինակություն, տպավորություն թողնելու ունակություն, անկանխատեսելիություն: Սակայն այս ուժեղ կողմերը կարող են դառնալ խոցելիություններ, եթե ձեզ հաջողվի դրանք ներկայացնել անբարենպաստ լույսի ներքո կամ դարձնել անօգուտ և անկիրառելի: Այժմյան Իրանի տարածքում սկյութական ցեղերի դեմ կռվելիս Ալեքսանդր Մակեդոնացին որոշեց, որ սկյութների ուժը՝ նրանց ծանրության կենտրոնը գերազանց ձիավարությունն է, շարժունակությունը և նրանց հոսուն, գրեթե քաոսային մարտական ոճը: Նա մտածեց այս հատկությունները չեզոքացնելու ուղղությամբ՝ սկյութներին գայթակղելով այնպիսի տեղանք, որտեղ նրանք չէին կարող ո՛չ հեծելազորով մարտեր մղել, ո՛չ էլ կիրառել իրենց նախընտրած մարտավարությունը: Այդ դեպքում հաղթանակը հեշտությամբ եկավ:

Հակառակորդի ծանրության կենտրոնը որոշելու համար դուք պետք է փորձեք մոռանալ ձեր սեփական հակվածության մասին՝ մտածելու ձեզ համար սովորական կատեգորիաներով կամ ենթադրելու, որ նրա արժեքները կարող են համընկնել ձեր արժեքների հետ:

1920-ականների վերջին և 1930-ականների սկզբին Չինաստանի քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ կոմունիստների մեծամասնությունը անհրաժեշտ էր համարում իրենց հիմնական ուշադրությունը կենտրոնացնել քաղաքների վրա, ճիշտ այնպես, ինչպես անում էին բոլշևիկները Ռուսաստանում: Բայց Մաո Ցեդունը, որին դոգմատիկ կոմունիստական կուսակցությունում համարում էին վտարանդի, կարողացավ օբյեկտիվորեն նայել իր երկրին և հասկացավ, որ ծանրության կենտրոնը ընկնում է բազմամարդ գյուղացիության վրա: Կարողանալով գյուղացիներին գրավել իր կողմը, նա համոզեց, որ կարելի է հույս դնել հեղափոխության անվերապահ հաղթանակի վրա: Այս Աստվածահայտնությունը ապացուցեց, որ ճշմարիտ է և իսկապես կոմունիստներին առաջնորդեց դեպի հաղթանակ: Սա ապացուցում է, որ ճիշտ սահմանելով ծանրության կենտրոնը ՝ կարելի է իսկապես անհավանական հաջողությունների հասնել:

Հաճախ մենք թաքցնում ենք մեր իշխանության աղբյուրները, թաքցնում դրանք հետաքրքրասերների աչքերից: Այն, ինչը մարդկանց մեծամասնությունը համարում է ծանրության կենտրոն, իրականում հաճախ միայն ճակատային ման է: Բայց երբեմն հակառակորդը դավաճանում է իր ծանրության կենտրոնը՝ շնորհիվ այն բանի, որ նա պայքարում է այն պաշտպանելու համար: Պատերազմելով Ջորջիա նահանգում ՝ գեներալ Ուիլյամ Շերմանը պարզեց, որ հարավցիները հատկապես եռանդով փորձում են պահպանել Ատլանտան: Այս քաղաքը, իր շրջակայքի հետ միասին, հարավի արդյունաբերական կենտրոնն էր, և, հետևաբար, նրա ծանրության կենտրոնը:

Հետևեք Շերմանին, ուղղեք ձեր հարձակումը այն բանին, ինչը հակառակորդն ամենաշատն է գնահատում, կամ սպառնացեք դրան, արեք ամեն ինչ՝ հակառակորդի ուժերը շեղելու այլ դիրքերից և նրան ստիպելու անցնել պաշտպանության։

Ցանկացած խմբում իշխանությունն ու ազդեցությունը վաղ թե ուշ անցնում են մի բուռ մարդկանց, ովքեր կառավարում են կուլիսների ետևում։ Իշխանության այս տեսակը լավագույնս գործում է, եթե այն չի ցուցադրվում։ Եթե հաջողացնեք հայտնաբերել կուլիսային տիկնիկավարներին, կարող եք ձեր պատերազմը համարել հաղթած։ Միացյալ Նահանգների նախագահ Ֆրանկլին Ռուզվելտը Մեծ դեպրեսիայի ժամանակ բախվեց այնպիսի բազմազան խնդիրների, որ դժվար էր որոշել, թե ինչի վրա պետք է ուղղվի էներգիան, ինչպես օգտագործել իրեն տրված իշխանությունը։ Բայց, ինչպես ասում են, դա չի նշանակում, որ այն պետք է օգտագործվի։ Ի վերջո, նա հասկացավ, որ հիմնական բանը, որ նա պետք է անի բարեփոխումներ իրականացնելու համար, Կոնգրեսի տրամադրվածությունն ու աջակցությունն է։ Այն ժամանակ Կոնգրեսում կային մարդիկ, որոնց ձեռքում կենտրոնացած էր իրական իշխանությունը։ Ռուզվելտը կենտրոնացրեց իր ջանքերը առաջնորդների հետ բանակցելուն, նրանց համոզելուն, գայթակղելուն, ինչի համար նա գործի դրեց իր զարմանալի հմայքը ։ Դա նրա հաջողության գաղտնիքներից մեկն էր ։

Խմբի իրական շարժիչ ուժը օպերատիվ հրամանատարական կենտրոնն է՝ մի տեսակ ուղեղը, որը մշակում է ստացվող տեղեկատվությունը և կայացնում անհրաժեշտ որոշումներ։ Այս ուղեղի խափանումը հանգեցնում է ամբողջ բանակի անկազմակերպվածությանը։ Մարտի մեջ մտնելուց առաջ Ալեքսանդր Մակեդոնացին ծանոթանում էր հակառակորդի բանակի կազմակերպվածությանը՝ փորձելով որքան հնարավոր է ճշգրիտ որոշել հրամանատարական կետի տեղը, ապա կամ հարձակվում էր, կամ մեկուսացնում էր այն՝ զրկելով ուղեղին մարմնի գործողությունները վերահսկելու ունակությունից։

Ցանկացած կոնֆլիկտի դեպքում սովորեք բացահայտել հակառակորդի ուժեղ կողմերը, նրա ուժի աղբյուրը, այն, ինչը նրան տալիս է ամենահուսալի հենարանը։ Եթե հաջողվի դա պարզել, դուք կունենաք բազմաթիվ ռազմավարական հնարավորություններ և հարձակման շատ անկյուններ։ Երբեմն ավելի լավ է աննկատ և նրբանկատորեն խաթարել հակառակորդի ուժը, քան բացահայտ պայքարի մեջ մտնել։ Դուք չեք կարողանա ավելի ուժեղ խուճապ առաջացնել թշնամու շարքերում, քան թույլ տալ նրան գիտակցել, որ չի կարող օգտագործել իր ուժեղ կողմերը։

ՀԵՂԻՆԱԿԱՎՈՐ ԿԱՐԾԻՔ

Առաջինը՝ հակառակորդի ուժի ամբողջ հզորությունը հանգեցնել հնարավորինս նվազ ծանրության կենտրոնների, և եթե հնարավոր է, միայն մեկի։

Երկրորդ՝ այդ ծանրության կենտրոնների դեմ հարձակումները հանգեցնել հնարավորինս նվազ կարևոր գործողությունների, կամ ավելի լավ է՝ ընդամենը մեկի...

Հակառակորդի իրական ոչնչացումը հնարավոր է... միայն հակառակորդի ուժերի հենց միջուկը անընդհատ հետապնդելով, ամեն ինչ ներդնելով հաղթանակի հանելու համար։

Կառլ ֆոն Կլաուզևից (1780–1831)

ՀԱԿԱՌԱԿ ԿՈՂՄԸ

Ցանկացած կենդանի էակ ունի ծանրության կենտրոն։ Նույնիսկ առավել ապակենտրոնացված խմբին անհրաժեշտ է շփում, այնպես որ դա կախված է կոմունիկատիվ ցանցից՝ հարձակման համար առավել խոցելի ուղղությունից։ Այս սկզբունքը չունի և չի կարող ունենալ հակառակ կողմ։

Սկիզբը.

1) https://www.datocms-assets.com/63284/1732378406-first-strategy_arm.pdf
2) https://www.datocms-assets.com/63284/1735414231-last-wars_arm.pdf
3) https://www.datocms-assets.com/63284/1740855330-keep-ur-head_arm.pdf
4) https://www.datocms-assets.com/63284/1744480072-drive-into-desperate_arm.pdf
5) https://www.datocms-assets.com/63284/1747510579-avoid-traps_arm.pdf
6) https://www.datocms-assets.com/63284/1751140077-divide-forces_arm.pdf
7) https://www.datocms-assets.com/63284/1754762031-crusade-war_arm.pdf
8) https://www.datocms-assets.com/63284/1759605001-force-estimate_arm.pdf
9) https://www.datocms-assets.com/63284/1766256811-stance_arm.pdf
10) https://www.datocms-assets.com/63284/1771097564-chin-strat-territory_arm.pdf
11) https://www.datocms-assets.com/63284/1775331518-battle-war_arm.pdf
12) https://www.datocms-assets.com/63284/1782499888-overwhelm-enemy_arm.pdf
13) https://www.datocms-assets.com/63284/1785403751-force strategy_arm -.pdf

Աղբյուրը. https://www.litres.ru/book/robert-grin/33-strategii-voyny-624835/chi